

Атаманська Світлана Сергіївна,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри інформаційної, бібліотечної, архівної справи та
соціально-політичних і гуманітарних дисциплін,
ПВНЗ «Європейський університет»,
м. Київ, Україна

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ КИЇВЩИНИ

Сьогодні Україна перебуває у стані глибокої демографічної кризи. Зниження рівня народжуваності та підвищення рівня смертності у зв'язку з війною призвело до природного зменшення чисельності населення Київської області. Соціально-економічні зміни призвели до несприятливих умов життя.

Дослідження соціально-економічних проблем населення займаються такі науковці, як: Т. Буленко [1], О. Бугуцький [2], Т. Лібанова [3], К. Прокопишак [4], І. Смирнова [5], Т. Яблонська [6], К. Якуба [7]. Предметом постійної уваги економістів, соціологів, психологів, демографів залишаються соціально-економічні проблеми здоров'я, смертності й тривалості життя.

Проблемою комплексного соціального розвитку українського села залишається надто гострою й такою, що має стабільну тенденцію до покращення, а в деяких селах до подальшого погіршення. Тому сьогодні необхідна розробка та запровадження першочергових заходів щодо покращення соціально-економічних процесів розвитку села.

Основною метою дослідження було визначення соціальних проблем та потреб сільських жителів Київської області, їхнє ставлення до існуючого соціального обслуговування і соціальної допомоги.

Серед наявних нині в Україні соціальних проблем перше місце займає житлове питання, особливо ця проблема стала нагальною після 24 лютого 2022 року у зв'язку з війною. Війна призвела до масових руйнувань не лише військової, а й цивільної інфраструктури, зокрема житла, медичних і освітніх закладів, спровокувала масове переселення українців на більш безпечні території в західних областях України або європейських країн.

На Київщині є значний ресурсний кадровий потенціал, який може забезпечити економіку регіону кваліфікованими кадрами у промисловості, в сфері обслуговування, торгівлі та в сільському господарстві. Середньомісячна номінальна заробітна плата штатного працівника підприємств, установ та організацій з січня по грудень 2021 р. збільшилась порівняно з відповідним періодом 2020 р. на 20,2% і становила 14290 грн. Але все змінилося після того, як розпочалася повномасштабна війна в Україні, багато людей втратили не лише роботу, а й житло [8].

За рівнем безробіття у 2018 році Київська область посіла 3 місце серед областей України, за рівнем зайнятості – 4 місце. Починаючи з 2015 року, спостерігається тенденція до збільшення кількості працевлаштованих осіб. Так у 2018 році даний показник становив 26,1 тис. осіб, що на 20,2% більше порівняно з показником 2015 року. Навантаження незайнятого населення на 1 вільне робоче місце, вакантну посаду у 2018 році становило 2 особи, що на 9 осіб менше порівняно з показником 2014 та 2015 років. Найбільша частка зайнятих працівників в області у 2018 році була на підприємствах промисловості, в оптовій та роздрібній торгівлі, сільському господарстві, транспорті, складському господарстві та будівництві.

Водночас відбулося збільшення заборгованості в охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги (на 463,3 тис. грн.), промисловості (на 383,9 тис. грн.), сфері інформації та телекомунікації (на 85,1 тис. грн.), за районним розподілом - у Фастівському (на 434,7 тис. грн.), Броварському (на 109,7 тис. грн.) та Білоцерківському (на 19, 1 тис. грн.) районах. [8].

Ціни на споживчому ринку в січні 2022 року по Київській області порівняно з попереднім місяцем зросли на 1,2%, по Україні – на 1,3%. На споживчому ринку в січні ціни на продукти харчування та безалкогольні напої зросли на 2,5%. Найбільше подорожчали овочі – на 21,2%). На 3,1–1,0% зросли ціни на фрукти, хліб, яйця, сири, рис, м'ясо та м'ясопродукти, сметану, рибу та продукти з риби, макаронні вироби. Водночас на 6,1% та 2,1% подешевшали соняшникова олія та цукор відповідно [8]. З початку повномасштабної війни більшість українців стали планувати свої витрати, виходячи з потреб. Після війни споживча тенденція не зміниться. При цьому в населення відбулася переоцінка людських стосунків.

За 2022 рік і початок 2023 року відомство Київської області Бучанського району підготувало нормативні документи, створило агентство для координації збору й аналізу інформації про пошкодження, реєстр пошкодженого і знищеного майна. Внаслідок російської агресії було багато пошкоджено та

знищено житлових будинків. Про це повідомляють жителі сіл Бучанського району, які чекають матеріальної та соціальної допомоги від держави.

На Київщині в умовах воєнного стану в кожній громаді ведеться робота з питань соціального захисту населення. Так у кожній територіальній громаді є відповідальні особи з догляду за маломобільними самотніми людьми літнього віку та особами з інвалідністю. Вони забезпечують належні умови обігріву, харчування та надають у разі необхідності медичну допомогу.

Також у регіоні постійно здійснюється нарахування та призначення державних соціальних виплат. Станом на 2 березня 2022 року повністю відновили фінансування і сформували державний бюджет та відпрацювали місцевий бюджет на суму 2,5 млн. грн. Серед них малозабезпечені, особи з інвалідністю І групи, самотні, люди літнього віку, маломобільні та переміщені особи із зони бойових дій і таких у регіоні 58 тис. осіб [8].

Важливою проблемою української родини, зокрема населення Київщини, є алкоголізм. Такі родини в основному і становлять контингент неблагополучних, що потребують соціального супроводу. На жаль, лікування від алкогольної, наркотичної залежності – це тривалий, довгий та складний процес. До того ж у неблагополучних родинах здебільшого немає грошей на лікування і відсутнє бажання подолати алкогольну залежність.

Дуже часто під час обстеження, опитування жителів Бучанського району Київщини зустрічалися сім'ї, члени яких мають інвалідність. Такі родини мають різнобічні проблеми: необхідність лікування, складне матеріальне становище, труднощі у спілкуванні, проблеми у професійній реалізації дитини. Як пояснюють соціальні працівники, ця категорія родин легко іде на співпрацю, однак виникають проблеми з батьками, які виховують дітей-інвалідів. Вони не хочуть, щоб у їхню сім'ю приходили зі своїми пропозиціями, а саме через те, що люди сприймають свій біль і не хочуть виносити його назагал. Найчастіше дитина хоче спілкування та іде на контакт, тоді як батьки проти цього.

Ще однією соціальною проблемою є неповнолітні одинокі, багатодітні матері, які опинилися у складній життєвій ситуації через відсутність освіти, житла, роботи, досвіду, навичок щодо догляду за дитиною, підтримки з боку родини чи батька дитини, почуття відповідальності за немовля, низький рівень сексуальної культури, що й призводить до ранньої вагітності. Соціальні працівники в даний час можуть надавати допомогу такій родині переважно на етапі її кризи, але у момент конфлікту або розпаду займатися профілактикою сімейних конфліктів, налагодження сімейних комунікацій у передкризовому стані більшість соціальних установ поки що не в змозі.

Отже, найбільш актуальними проблемами для більшості українців є війна в Україні, соціально-економічні проблеми, низький рівень зарплат чи пенсій, безробіття, високі комунальні тарифи. Одним з основних завдань, яке стоїть перед кожною областю України після війни, є відновлення інфраструктури. Відновлення інфраструктури буде ключовим фактором для розвитку економіки та поліпшення якості життя людей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буленко Т. В. Тенденції розвитку української сім'ї та її проблеми на сучасному етапі. *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України*. 2001. Т. 3 (4). С. 20–24.
2. Бугуцький О., Орлатий М. Споживання матеріальних благ сільським населенням України. *Україна: аспекти праці*. 1996. № 6. С. 28–33.
3. Лібанова Е. М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу. Умань : Сочінський М. М., 2020. 456 с.
4. Прокопишак К. В. Регулювання розвитку соціальної сфери села в умовах становлення ринкових відносин : монографія. Львів : НВФ «Українські технології», 2002. 264 с.
5. Смирнова І. І., Лихошва О. Ю., Рак Н. В., Горієва Л. А. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 3 (61). С. 205–212.
6. Яблонська Т. М. Актуальні проблеми досліджень сучасної сім'ї в Україні. *Український соціум*. 2004. № 2 (4). С. 80–84.
7. Якуба К. І. Соціально-демографічний стан сільських населених пунктів. *Організаційно-економічна модернізація аграрної сфери* : наук. доп. / за заг ред. акад. НААН ПТ Саблука. Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. С. 33–40.
8. Головне управління статистики у Київській області, 2023. URL: <http://kyivobl.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 06.05.2023).